

ESQUEMA DE LA SISENA MEDITACIÓ METAFÍSICA

(« De l'existence des choses matérielles; et de la réelle distinction qui est entre l'âme et le corps de l'homme »)

OBJECTIU DE LA SISENA MEDITACIÓ: En aquesta meditació el problema és la fonamentació de l'existència dels objectes materials, és a dir de l'exterioritat. L'essència de l'Ésser infinit implica la seva existència, mentre que les essències finites només impliquen la possibilitat de dels objectes reals. En el primer moment de les Meditacions metafísiques l'existència de les coses sensibles és tan sols possible. L'existència de Déu garanteix la veritat de l'ordre geomètric i, a més, com diu al primer paràgraf (106 del text): «la facultat d'imaginar que és en mi (...) és capaç de persuadir-me». El text acaba amb el rebuig del dubte.

ESQUEMA:

1.- Com provar l'existència dels objectes materials?

.- Pel fet que les idees geomètriques són clares i distintes es pot suposar l'existència dels cossos com a possible.

.- Distinció entre la imaginació i l'enteniment (la pura intel·lecció o concepció). Amb l'enteniment l'esperit es concentra en ell mateix; amb la imaginació [la facultat d'imaginar que és en mi] es gira envers els cossos. L'exercici de la imaginació suposa l'existència dels cossos exteriors. Es pot suposar la seva existència com a probable, però no com a necessària.

.- Tornar-se envers la facultat de sentir amb l'objectiu de provar l'existència dels objectes materials.

2.- Es pot conèixer alguna cosa pels sentits?

.- Recapitulació de les antigues creences anteriors al dubte especialment de la tesi segons la qual les idees provenen dels sentits (posició empirista que serà rebutjada).

.- Record de les raons que ens portaven a dubtar dels sentits: de vegades els sentits són enganyadors [«torres que de lluny m'havien semblat rodones de prop són quadrades», al paràgraf 118 del text]. Hi ha dos qüestions a plantejar: ¿com distingir el somni de la realitat? I a més l'experiència em presenta coses contradictòries. Déu pot ser enganyador.

.- D'ara endavant, coneixent el meu esperit i Déu, es possible superar, al menys parcialment, el dubte referit al meu coneixement sensible: totes les meves idees clares i distintes corresponen a objectes produïts per Déu.

.- Estudi de les idees clares i distintes referides als objectes del món extern; tinc una idea de la meva ànima separada del meu cos. Algunes de les meves facultats es vinculen al cos (la imaginació, el moviment i la sensació).

.- Estic inclinat a creure que les meves idees sensibles provenen dels cossos exteriors. Si Déu no és enganyador, aquests cossos existeixen. Tanmateix només les idees clares i distintes són veritables.

3.- Examen del que m'ensenya la natura

.- Quines idees poden ser derivades de la naturalesa? Jo tinc un cos; la meua ànima i el meu cos estan units concretament; d'altres cossos existeixen.

.- La naturalesa m'ensenya el que és útil o perjudicial. Els coneixements sensibles s'han de diferenciar dels coneixements racionals, que són específics [tot i que «entre la ment i el cos hi ha una gran diferència en el fet que el cos per la seva naturalesa és infinitament divisible i la ment és indivisible (...) si perdés un peu, un braç o qualsevol altra part del cos, el cert és que això no suprimiria cap part de la ment»];.

.- **Problema:** la naturalesa m'enganya de vegades pel que fa als coneixements útils. Com explicar que l'home s'enganya pels sentits?

.- Explicació per l'ànima i el cos, dues substàncies distintes. Possibilitat d'error d'interpretació pel fet que el cos és una substància extensa i divisible. [«malgrat la bondat suprema de Déu la naturalesa de l'home entesa com un compost de ment i cos resulta de vegades fal·lible i enganyosa»]

.- Els errors dels sentits són accidentals, constitueixen un desarranjament del cos que és possible evitar estant atent, reflexionant amb ordre, cercant la claredat [«(apel·lant) als altres sentits, la memòria i l'enteniment per examinar-les»]. Però la majoria de les vegades la vida no espera i cal decidir-se abans d'un examen aprofundit. Hem de rebutjar els dubtes «hiperbòlics» (exagerats) perquè són la conseqüència d'una mala comprensió (per ex. de la confusió entre somni i vigília).

El text acaba enunciant una tesi central de l'antropologia cartesiana: «Com que la necessitat dels afers ens obliga sovint a decidir-nos, abans que hàgim tingut el lleure d'examinar-los prou acuradament, cal admetre que la vida de l'home és subjecta a equivocar-nos força sovint en les coses particulars i, en fi, cal reconèixer la fragilitat i la feblesa de la nostra natura» .

BIBLIOGRAFIA:

René DESCARTES: Meditacions metafísiques. Trad. catalana i edició a cura de Robert Veciana i Tormo. Barcelona: Edicions 1984, 2005 (segona edició).

René DESCARTES: Meditacions metafísiques. Trad. catalana i edició a cura de Miquel Costa. Barcelona: Edicions 62, 2008.